

Förutom arbetsplatser där svetsrök och vibrationer var aktuella ingick exempelvis också företag där man investerat för att minska mängden trädäm i luften skapa bättre ergonomi på kontorsarbetsplatser och hantering av tungt gods.

SLUTSATSER

Betydande insatser kan göras för att förbättra effekten av insatta resurser då beslut fattas om arbetsmiljöförbättringar. Oklarheter då aktuella problem definieras i riskbedömningar, avsaknad av rätt kompetens för bedömning av behov, begränsade positiva effekter beroende på avsaknad av utbildning i effektivt utnyttjande av investeringen samt avsaknad av utvärdering och uppföljning riskerade att avsevärt begränsa den möjliga positiva effekten av investeringen. Hur en effektiv arbetsmiljöinvestering bör se ut har

sammanfattats i sju steg som kan tyckas självklara men verkligheten visar sig ligga långt därifrån. Självklarheten ligger inte minst i att systematiken om hur arbetsmiljöarbete bör organiseras, som det definieras i Arbetsmiljöverkets föreskrifter om ett systematiskt arbetsmiljöarbete, SAM. En slutsats blir därför att ambitiöst arbete enligt föreskriften om SAM lägger grunden för effektivt utnyttjande av resurser för att skapa säkrare och hälsosammare arbetsplatser.

Kloka arbetsmiljöinvesteringar

Allmänt så är man överens om att arbetsmiljöinvesteringar är väl motiverade, sett ur både anställdas, företagares och samhällets syn. En naturlig fråga att ställa sig är om organisationer får ut den tänkta effekten av arbetsmiljöinvesteringen när det gäller minskande risker och ökad säkerhet. Av den anledningen har ett forskningsprojekt genomförts med syftet att närmare följa och utvärdera ett antal genomförda investeringar för att visa på om möjligheten finns att höja effektiviteten samt att identifiera hinder och möjligheter på vägen dit. Tolv falls har studerats på arbetsplatser där investeringar har genomförts för att förbättra arbetsmiljön. Investeringar har fokuserat på såväl belastningsergonomiska risker, kemiska och fysiska risker som exponering för luftföroreningar, vibrationer och buller. Fallstudierna har genomförts i företag och organisationer av varierande storlek. Den genomsnittliga investeringskostnaden var cirka 300 000 kronor. Exempel på brister med anknytning till investeringarna var många vilket riskerar att resultera i lågt utbyte i förhållande till insatserna.

FÖR MER INFORMATION, KONTAKTA:

Ing-Marie Andersson, ima@du.se, tel 070-6567020
Gunnar Rosén, grs@du.se, tel 070-6567030
Alexis Rydell, ary@du.se, tel 023-778925

Arbetsvetenskap vid Högskolan Dalarna. Finansierat av AFA Försäkring.

VIKTIGA STEG

Projektets har utmynnat i förslag till sju viktiga steg som behöver finnas med för att en arbetsmiljöinvestering ska lyckas att skapa en säkrare och mer hälsosam arbetsplats. Om de stegen följs kan de brister som konstaterades i projektet undvikas.

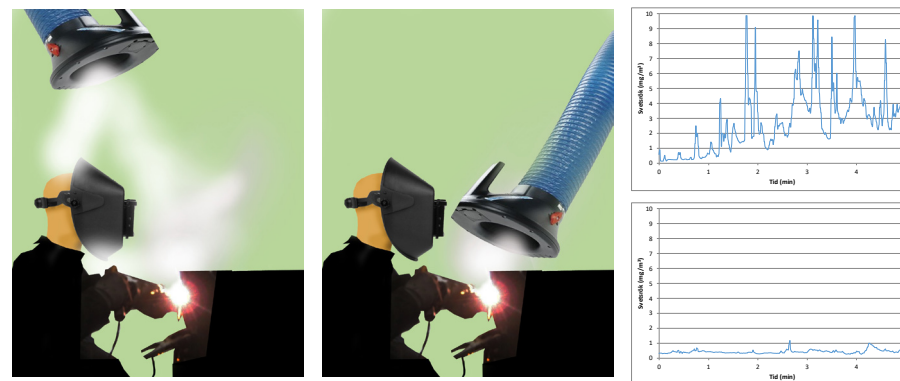
Ledning och personal behöver träffas i regelbundna möten där alla berörda kan involveras i diskussioner om behov av förbättringar på arbetsplatsen. Det finns mycket kunskap hos båda parter. För att ett beslut dessutom ska vila på faktiska förhållanden och ge en god grund för prioriteringar ska riskbedömningar genomföras. Först då blir det tydligt i vilken ordning resurserna ska användas. Det är ofta nödvändigt att ta hjälp från extern kompetens som företagshälsovård eller liknande för att försäkra sig om att riskanalysen kan ligga till grund för ett hållbart resultat.

Det femte steget är att tänka igenom vad som ska uppnås med investeringen och därefter sätta upp tydliga mål. I en upphandling ska kraven innehålla både tekniska detaljer men också hur utbildning av personalen ska genomföras och vilket resultat som kan garanteras av leverantören. Underlaget ska utgå från den genomförda riskanalysen. Genom att ta in flera offerter och sedan värdera de olika leverantörernas kompetens ges bästa förutsättningar att nå önskat resultat. Att sätta upp villkor för när och hur arbetet ska betalas ger ytterligare garantier för att nå ett gott resultat.

Se till att de som varit med och tagit upp behovet är involverade i hela processen. De som utför arbetsuppgifterna har goda kunskaper om vad som fungerar bra och vad som behöver förbättras. Ett viktigt sjätte steg är att de som berörs av den nya investeringen får en bra utbildning i hur arbetet ska genomföras och därmed får en avgörande förståelse för hur de nya möjligheterna ska användas för att uppnå bästa resultat. Det är viktigt och avgörande att förstå vad som påverkar exponeringen i olika arbetssituationer. Slutligen för att se om målet uppnåtts är en utvärdering av investeringen och den nya situationen på arbetsplatsen helt avgörande.

INVESTERINGAR MED ÖKAD EFFEKT

På svetsarbetsplatsen kunde effekten av investeringen i nya svetsbåsar och punktutsug förbättras med nära 90% då svetsaren fick lära sig att ställa in och utnyttja punktutsuget på rätt sätt. En till synes enkel åtgärd men som missades då ingen utbildning och utvärdering av arbetsmiljöinvesteringen genomfördes.

På en arbetsplats där vibrerande verktyg användes dagligen fick arbetstagarna problem med vibrationsskador. Företaget investerade i ny utrustning för att minska dessa problem. Investeringen baserades på resultat från en riskvärdering som visade för höga vibrationsnivåer. Någon ny riskvärdering dvs utvärdering av den nya utrustningen hade inte genomförts. Utrustningen visade sig fungera mycket bra vibrationerna minskade med cirka 85%. Eftersom någon uppföljning eller utvärdering av investeringen inte genomförts var arbetstagarna inte tillräckligt motiverade att använda den fullt ut och utsattes därmed fortfarande för de höga vibrationsnivåerna.

